

Naar Civilprocessen er medtaget ved Reformarbeidet, er dette ikke blot af den Grund nødvendigt, at Grundlovens Bud kræver Indførelse af Mundtlighed i hele Retspleien; men det vilde være forbundet med de største Ulemper og føre til de mest stødende Anomalier, hvis der ved Siden af Strafferetspleiens Ordning efter det nye System skulde bibeholdes den gamle civile Rettergang, og navnlig vilde Retsorganisationen da tabe al Enhed og falde ud i to forskjellige Stykker, som det allerede af rent praktiske Hensyn vilde være uanstændigt at bevare ved Siden af hinanden. Hertil kommer, at vor civile Rettergang lider af saadanne Mangler, at den nok saa meget som den kriminelle Retspleie trænger til en omfattende Reform. I formel Henseende kan der ankes over, at den hviler paa spredte og ufuldstændige Lovbestemmelser, der i meget væsentlig Grad maa suppleres og udfyldes ved Praxis og for en Del ere affattede mindre vel. I materiel Henseende er det hele System for lidet udviklet, og kun ved en udstrakt, ikke tidsvarende og ikke principnæssig, Brug af administrative Bevillinger kunne Hullerne nogenlunde udfyldes; Fristbestemmelserne ere affattede med forældede Samfærjelsforhold for Die og derfor utilbørligt lange, Børnehingsreglerne ufuldstændige og altfor snævre, Retsmidlerne indskrænkede til Appel, uden at der aabnes Udgang til lettere og hurtigere Former ved mindre vigtige Spørgsmaals Indankning m. m. Men de vigtigste og mest sølelige Ulemper ved vor Civilproces ere dog dels dens overordentlige og stadig tiltagende Langsomhed dels dens slappe og utilstrækkelige Sandhedsudforskning, begrundet i Bevissystemets Mangler.

I førstnævnte Henseende ere de nuværende uheldige Forhold almindelig bekjendte; ingen Anke mod vor Procesmaade er mere almindelig og tidlig og tilbøjelig gjentaget end denne. Ikke blot trække de vidtloftige Sager længe ud, i hvilke et stort Bevismateriale skal staffles tilveie, mange Vidner afhøres, Oplysninger hentes langveis fra o. desl.; det er ikke at undres over og kan tilbørligt ikke undgaas, hvorledes end Procesmaaden indrettes. Men ganske simple Sager af lidet udviklet Vestsassenhed, i hvilke Beviset hurtigt kan fremkaffes, eller maasse endog slet ingen særlig Bevisførelse behøves, kunne med største Letthed udhales i adskillige Maanedes allerede ved Underretten, og naar Sagen appelleres, medgaar der et Par Aar, idetmindste naar den bringes helt op til Høiesteret, og herved tænkes der endda slet ikke paa den Art af lovstridig Forhaling, for hvilken Parter eller Sagførere kunne drages til Ansvar, men i de fleste Tilfælde kunne Sagerne henholdes paa foranførte Maade ganske naturligt og uden Brug af saadanne Ulovligheder i Rettergang, som kunne hindres eller straffes. Og Ministeriet nærer Frygt for, at denne den civile Procesmaades Langsomhed er i en stadig og betænkkelig Tiltagen paa Grund af den stigende Tilbøielighed til vidtloftig Procedure, en Tilbøielighed, som neppe er uden Sammenhæng med den altfor store Tiltagen af Sagførere og disses deraf følgende Tilbøielighed til at gjøre saa meget som muligt ud af enhver Sag. Imod denne Tendents til Langsomhed i vor civile Procesmaade kan der neppe findes noget tilstrækkelig virksomt Middel, saalænge den skriftlige Procedure skal bibeholdes. Erfaringen har vist baade her og andensteds, at selv de omhyggeligste og udførligste Regler om Parternes Udgang til at faa Udsættelser da ere utilstrækkelige. Thi de kunne ikke overholdes af Domstolene. Den skriftlige Procedure fører med sig, at Dommeren egentlig slet ikke kjender Sagen, medens den procederes; først naar den optages, og Dokumenterne overgives ham til Gjennemgaaelse i hans Hjem, lærer han Sagen fuldstændigt at kjende. Deraf følger, at han under Proceduren ikke er i Stand til at afgjøre med nogen Sikkerhed, om de forlangte Udsættelser ere nødvendige til Sagens behørlige Oplysning, og det maa altid stille sig saa, at han i Tvivltilfælde vil være nødt til at indrømme en begjært Udsættelse. Den skriftlige Procedure bliver derfor en idelig Kamp mellem Retterne, forsaavidt det af Lovgivningen strengt indskræpes dem at bidrage til Sagernes hurtige Fremme, og Sagførerne, som altid i Længden mere og mere ville give efter for den skriftlige Forhandlingsmaades naturlige Tendents til Langsomhed. Herved tænkes endda ikke paa det Tilfælde, at den ene Part finder sin Interesse i og derfor forsættelig